

ΦΩΝΗ ΤΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ

33

Ἄββᾶ Κασσιανοῦ

ΤΑ ΠΟΝΗΡΑ
ΠΝΕΥΜΑΤΑ

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ
ΩΡΩΠΟΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Πρόλογος

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ο διάβολος και τά πονηρά πνεύματα; Υπάρχουν στην πραγματικότητα ή μήπως είναι δημιουργήματα της φαντασίας του ανθρώπου και της ανάγκης του να δικαιολογήσει την ύπαρξη και την ενέργεια του κακού στη ζωή του; Είναι αληθινές οντότητες, είναι πρόσωπα ή προσωποποίηση του κακού;

Δυστυχώς, αρκετοί αδελφοί μας χριστιανοί, από άγνοια ή έπιπολαιότητα, αμφιβάλλουν για την ύπαρξη των πονηρών πνευμάτων. Η Αγία Γραφή, όμως, μᾶς μιλάει ξεκάθαρα όχι μόνο για την ύπαρξή τους, αλλά και για τά πονηρά τους έργα: όχι μόνο για την έκπτωσή τους από την αγγελική τάξη, αλλά και για τόν φθόνο και τό μίσος πού τρέφουν έναντίον τών ανθρώπων.

Ο διάβολος, μέ την πανουργία του, όχι μόνο έβγαλε τόν άνθρωπο από τόν παράδεισο, αλλά στή συνέχεια έκανε και κάνει τά πάντα για νά τόν κρατᾶ μακριά από τόν Θεό. Έτσι, στον μεταπτωτικό κόσμο της φθοράς και του θανάτου τά πονηρά πνεύματα έπινοούν άπίστευτα τεχνάσματα για νά παρασύρουν κάθε ανθρώπινη ψυχή στην άμαρτία, νά την υποδουλώσουν στά πάθη, νά της στερήσουν τή θεία βοήθεια. Στο έργο τους αυτό χρησιμοποιούν ως δολώματα την ήδονή, τόν πλοῦτο και τή δόξα. Στόχος τους είναι νά σκοτίσουν τόν νοῦ του ανθρώπου, νά κυριαρχήσουν στους λογισμούς του, νά έλέγξουν τίς έπιθυμίες του.

Ο άνθρωπος, ώστόσο, δέν έμεινε άβοήθητος. Ο Χριστός, λέει η Γραφή, ηρθε στον κόσμο «για νά καταστρέψει τά έργα του διαβόλου» (Α΄ Ίω. 3:8). Έτσι, όλοι όσοι Τόν άκολουθήσαν κι έγιναν μαθητές Του, πολέμησαν μέ τούς άόρατους έχθρούς, τούς νίκησαν, μέ τή δύναμη της θείας

χάριτος, καί στεφανώθηκαν ἀπό τόν Θεό.

Ἐξέχουσα θέση ἀνάμεσά τους κατέχουν οἱ πατέρες τῆς Ἐκκλησίας μας, πού κατέγραψαν τίς ἐμπειρίες τους ἀπό τόν ἀόρατο αὐτό πόλεμο καί μᾶς παρέδωσαν πολύτιμες συμβουλές γιά τό πῶς νά ἀντιμετωπίζουμε τίς ἐπιθέσεις τῶν πονηρῶν πνευμάτων, πῶς νά ἀποφεύγουμε τίς παγίδες τους καί πῶς νά θεραπευόμαστε ἀπό τά τραύματα πού μᾶς προξενοῦν.

Ἕνας ἀπό τοὺς πατέρες αὐτοὺς εἶναι καί ὁ ἀββάς Κασσιανός, πού σάν ἄστρο φωτεινό ἔλαμψε στό νοητό στερέωμα τῆς Ἐκκλησίας στά τέλη τοῦ 4ου καί στίς ἀρχές τοῦ 5ου αἰ. Μέ τίς σοφές διδαχές του, ἀπόσταγμα τῆς πνευματικῆς σοφίας τῶν ἀσκητῶν τῆς Ἀλεξανδρινῆς ἐρήμου, φωτίζει μέχρι σήμερα τίς φιλόθεες ψυχές.

Στά στενά ὄρια τοῦ τεύχους αὐτοῦ θά προσπαθήσουμε νά ἐκθέσουμε περιληπτικά τή διδασκαλία του γιά τά πονηρά πνεύματα, πού περιλαμβάνεται στό ἔργο του «Συνομιλίες μέ τοὺς Πατέρες τῆς Ἐρήμου» (ἔκδ. τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Τιμίου Προδρόμου Καρέα).

Ὁ ἀββάς Κασσιανός, μέσα ἀπό τίς «Συνομιλίες» του, μᾶς λύνει πολλές ἀπορίες πού ἔχουν σχέση μέ τήν ὕπαρξη καί τή δραστηριότητα τῶν πονηρῶν πνευμάτων: Πότε δημιουργήθηκαν, ποιά εἶναι ἡ φύση τους καί πόση ἡ δύναμή τους, γιατί μισοῦν τοὺς ἀνθρώπους καί πῶς τοὺς πολεμοῦν, τί εἶναι οἱ δαιμονισμένοι κ.ἄ.

Εἶναι πολύ σημαντικό νά γνωρίζουμε ποιοί εἶναι οἱ ἐχθροί μας, ποιά ἡ τακτική καί ποιά τά ὄπλα τους. Γιατί, ὅταν κανεὶς γνωρίζει τή δύναμη καί τίς συνήθειες τῶν ἐχθρῶν του, τοὺς ἀντιμετωπίζει πιό ἀποτελεσματικά.

Στόν ἀγώνα μας αὐτόν ἄς παρακαλοῦμε ἀκατάπαυστα τόν Κύριο νά μᾶς ἐνισχύει μέ τή χάρη Του, ὥστε, «νηφάλιοι καί ἄγρυπνοι» (Α΄ Πέτρ. 5:8), νά ἀντιστεκόμαστε σθεναρά «στίς μεθοδεῖες τοῦ διαβόλου» (Ἐφ. 6:11).

ΙΕΡΑ ΜΟΝΗ ΠΑΡΑΚΛΗΤΟΥ

Τά πονηρά πνεύματα

Δημιουργία Πρίν δημιουργήσει ὁ Θεός τόν ὄρατό κόσμο, ἔπλασε τίς οὐράνιες πνευματικές δυνάμεις, τούς ἀγίους ἀγγέλους. Οἱ οὐράνιες αὐτές ὑπάρξεις γνώριζαν καί αἰσθάνονταν ὅτι ἔχουν δημιουργηθεῖ ἀπό τό μηδέν, δηλαδή ἀπό τήν πλήρη ἀνυπαρξία, καί ὅτι ἔχουν κληθεῖ νά συμμετάσχουν στή θεία δόξα καί μακαριότητα ὄχι ἀπό κάποια ἀνάγκη τοῦ Δημιουργοῦ ἀλλά ἀπό τήν ἀγάπη Του καί μόνο. Αὐτό τίς παρακινοῦσε σέ ἀκατάπαυστη δοξολογία καί σέ διαρκή ἔκφραση εὐχαριστίας καί εὐγνωμοσύνης.

Ἄγγελοι ἦταν καί οἱ δαίμονες πρίν ἀπό τήν πτώση τους. Δέν δημιουργήθηκαν ἀπό τόν Θεό τέτοιοι πού εἶναι τώρα, γιατί ποτέ Ἐκεῖνος δέν δημιούργησε κάτι κακό. Διαφορετικά θά Τοῦ ἐπιροίπαμε τή μομφή ὅτι εἶναι ὁ δημιουργός καί ἐφευρέτης τοῦ κακοῦ!

Ἡ πτώση τοῦ Ἐωσφόρου Ὁ Ἐωσφόρος ἦταν μιὰ ἐξέχουσα ἀγγελική μορφή, προικισμένη μέ πολλά χαρίσματα ἀπό τόν Δημιουργό, καί ἀστραποβολοῦσε περισσότερο ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες οὐράνιες δυνάμεις. Πίστεψε, ὅμως, ὅτι τό μεγαλεῖο τῆς σοφίας καί ἡ ὁμορφιά τῶν ἀρετῶν, μέ τά ὅποια ἦταν καταστολισμένος, δέν τά εἶχε λάβει ἀπό τόν Θεό, ἀλλά ἀπό τή δύναμη τῆς δικῆς του φύσεως. Γι' αὐτό, γεμάτος ἀλαζονεία, θεώρησε τόν ἑαυτό του ὅμοιο μέ τόν Θεό καί σκέφτηκε ὅτι μποροῦσε ἀπό ὁμῶς του νά φτάσει στήν αἰώνια μακαριότητα. Καί μόνο αὐτή του ἡ σκέψη

τόν ὀδήγησε στήν πτώση. Ἔπεσε ἀπό τόν οὐρανό σάν ἀστραπή καί ἔγινε ἀσταθής καί σκοτεινός. Ἀπομακρύνθηκε ἀπό τή χάρη τοῦ Θεοῦ, τήν ὁποία, καθῶς πίστευε, δέν εἶχε ἀνάγκη.

Ἐνῶ πίστευε ὅτι μποροῦσε νά σφετεριστεῖ τή δόξα τοῦ Θεοῦ μέ τή δύναμη τῆς ἐλευθερίας του καί μέ τήν προσωπική του ἰκανότητα, ἔχασε τελικά ὅ,τι εἶχε λάβει ὡς δωρεά ἀπό τόν Δημιουργό. Ὁ Ἐωσφόρος, λοιπόν, γκρεμίστηκε ἀπό τόν οὐρανό ἀποκλειστικά καί μόνο ἐξαιτίας τοῦ πάθους τῆς ὑπερηφάνειας.

Δεύτερο ἦρθε τό πάθος τοῦ φθόνου. Σ' αὐτό τό ἀμάρτημα ἔπεσε ὅταν εἶδε τή δημιουργία τοῦ ἀνθρώπου. Τότε εἶχε ἀκόμα τή δυνατότητα νά σηκωθεί! Ὁ φθόνος του, ὅμως, τόν ἔσπρωξε νά ἐξαπατήσει τόν πρωτόπλαστο μέ τά τεχνάσματά του. Ἐβλεπε ὅτι ὁ ἄνθρωπος, πού μόλις εἶχε πλαστεῖ ἀπό τό χῶμα τῆς γῆς, δεχόταν τήν κλήση γιά μιὰ δόξα ἴδια μ' αὐτήν πού ἐκεῖνος ἀπολάμβανε, ὡς ἄρχοντας τῶν ἀγγέλων, πρίν ἀπό τήν πτώση του. Ἐξαιτίας τῆς δεύτερης αὐτῆς ἀμαρτίας του, ἡ δίκαιη ἀπόφαση τοῦ Θεοῦ τόν γκρέμισε ὀριστικά. Ἀπό τό κεντρί, λοιπόν, τῆς ζήλειας καταστράφηκε ὁ ἴδιος, ὁ πρῶτος δημιουργός καί «ἄρχοντας τοῦ κακοῦ», παρασύροντας μαζί του καί ἄλλους στόν θάνατο (βλ. Σοφ. Σολ. 2:24). Τελικά, ὁ διάβολος εἶναι δολοφόνος τοῦ ἑαυτοῦ του.

Φύση-ἀνιάτη διαφθορά Οἱ δαίμονες εἶναι πνεύματα, ἔχουν δηλαδή φύση πνευματική. Ὑπάρχουν, βέβαια, καί ἄλλες πνευματικές φύσεις, ὅπως εἶναι οἱ ἄγγελοι, ἡ ψυχὴ μας ἢ κι αὐτός ἀκόμα ὁ ἀέρας. Οἱ φύσεις αὐτές, ὡστόσο, δέν εἶναι τελείως ἀσώματες. Ὅλες τους ἔχουν σῶμα, μέ τό ὁποῖο ὑπάρχουν, ἄν καί αὐτό εἶναι πνευματικό καί πολύ λεπτότερο ἀπό τό δικό μας, καθῶς μαρτυρεῖ ὁ λόγος τοῦ ἀποστόλου: «Ὑπάρχουν σῶματα ἐπουράνια καί σῶματα ἐπίγεια»

(Α΄ Κορ. 15:40). Ἀπ' αὐτό συμπεραίνουμε ὅτι τίποτα δέν εἶναι τελείως ἀσώματο, παρά μόνο ὁ Θεός.

Οἱ δαίμονες, λοιπόν, εἶναι ἐλεύθεροι ἀπό τό φορτίο τῆς δικῆς μας σάρκας, γι' αὐτό καί δέν ἐμποδίζονται νά ἐκπληρώνουν ἄμεσα κάθε ἐπιθυμία τους. Ὅσο τό πνεῦμα τους εἶναι ταχύ στό νά ἀντιλαμβάνεται, τόσο καί ἡ οὐσία τους εἶναι εὐκίνητη καί ἐλεύθερη στό νά ἐνεργεῖ. Ἀλλά αὐτή ἡ εὐκολία, νά ἐκπληρώνονται δηλαδή ἀκαριαίᾳ τά θελήματά τους, δέν ἀφήνει στή σκέψη τους τό περιθώριο νά παρέμβει καί νά διορθώσει τό κακό, πού φωλιάζει μέσα στόν νοῦ τους.

Ἐπιπλέον, μὴν ἔχοντας τό βάρος τῆς σάρκας, δέν ἔχουν κάτι πού νά δικαιολογεῖ τήν κακία τους. Γιατί αὐτή ἡ κακία δέν προκαλεῖται, ὅπως σ' ἐμᾶς τούς ἀνθρώπους, ἀπό ἐξωτερικούς παράγοντες, ἀλλά ἀποκλειστικά καί μόνο ἀπό τή διεστραμμένη θέλησή τους. Ἡ ἁμαρτία τους, λοιπόν, εἶναι ἀσυγχώρητη καί ἡ πονηρία τους ἀθεράπευτη. Ἔτσι, δέν ὑπάρχει γι' αὐτούς καμιά ἐπιείκεια, ἀλλά οὔτε καί πιθανότητα νά μετανοήσουν.

Ἀριθμός-μορφή Σύμφωνα μέ τή μαρτυρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, δέν ἦταν μόνο ὁ Ἐωσφόρος πού ξέπεσε ἀπό τήν κορυφή τῆς μακαριότητος. Ὁ ἀπόστολος Ἰούδας λέει: «Θυμηθεῖτε τούς ἀγγέλους πού δέν ἔμειναν πιστοί στό ἀξίωμά τους, ἀλλά ἐγκατέλειψαν τήν οὐράνια κατοικία τους. Ὁ Κύριος τούς ἔχει φυλακίσει στό σκοτάδι μέ αἰώνια δεσμά, γιά νά δικαστοῦν τή μεγάλη ἡμέρα τῆς κρίσεως» (Ἰούδα 6).

Τό πλῆθος τῶν κακῶν πνευμάτων εἶναι ἀναρίθμητο. Ἡ θεία πρόνοια, ὅμως, ἔχει ἔτσι οἰκονομήσει τά πράγματα, ὥστε νά διαφεύγουν αὐτά τά πνεύματα ἀπό τά βλέμματα τῶν ἀνθρώπων. Εἶναι τρομερή ἡ ἐπιθετικότητά τους καί φρικαλέες οἱ μορφές πού κάθε φορά παίρνουν. Ἡ θέα τους θά ἔφερνε ἀσφαλῶς μεγάλη ταραχή

στούς ανθρώπους και θά τούς ἔκανε νά λιποθυμήσουν ἀπό τόν φόβο τους. Τά ἀνθρώπινα μάτια δέν εἶναι δυνατό ν' ἀντέξουν τέτοιο θέαμα.

Τάξεις-ὀνόματα Ἀπό τόν συνολικό ἀριθμό τῶν οὐρανίων δυνάμεων πού ἔπεσαν, πολλές βρίσκονταν πρὶν ἀπό τήν πτώση τους στίς ἀνώτερες βαθμίδες. Ἦταν ἄρχοντες τῶν ἀγγέλων. Ἀπό τό γεγονός αὐτό μπορούμε νά ἐξηγήσουμε καί τήν ποικιλία πού χαρακτηρίζει τίς δυνάμεις τοῦ κακοῦ. Πολλές διατήρησαν τίς διαφορές τῆς τάξεως πού ὑπῆρχαν ἀνάμεσά τους, κατὰ μίμηση τῶν ἀγίων ἀγγελικῶν δυνάμεων, καί πῆραν ἄξιώματα καί ὀνόματα ἀνάλογα μέ τόν βαθμό τῆς κακίας τους καί τῆς διαστροφῆς τους.

Ἐπάρχουν, λοιπόν, πολλά εἶδη δαιμόνων. Ἡ Ἁγία Γραφή ἀναφέρει ὅτι ὑπάρχουν «δαιμόνια νυκτερινά», «δαιμόνια τῆς ἡμέρας» καί «δαιμόνια μεσημβρινά» (βλ. Ψαλμ. 90:5-6). Ἐπίσης τά χαρακτηρίζει μέ ὀνόματα φαρμακερῶν φιδιῶν καί αἰμοβόρων ζώων, ὅπως «ἀσπίδα», «βασιλίσκο», «λιοντάρι», «δράκοντα» (βλ. Ψαλμ. 90:13). Οἱ εὐαγγελιστές, ἐξάλλου, μιᾶνε γιά «φίδια» καί «σκορπιούς» (Λουκ. 10:19), ἐνῶ ὁ ἀπόστολος ἀποκαλεῖ τούς δαίμονες «κοσμοκράτορες τοῦ σκότους» (Ἐφ. 6:12). Ὅλα αὐτά τά ὀνόματα τῶν ἄγριων θηρίων, πού γιά μᾶς εἶναι λίγο-πολύ ἐπικίνδυνα, δέν δόθηκαν τυχαῖα. Χρησιμοποιοῦνται ἀπό τήν Ἁγία Γραφή γιά νά τονιστεῖ ὁ ἰδιαίτερος χαρακτήρας τῆς ἀγριότητος τῶν δαιμόνων, καθὼς καί ἡ δηλητηριώδης κακία τους. Κάποιοι, γιά παράδειγμα, προκαλοῦν ἐφιάλτες στούς ἀνθρώπους κατὰ τίς νύχτες. Ἄλλοι, πιό ἄγριοι καί ἐπιθετικοί, βασανίζουν φρικτά αὐτούς πού κατακυριεύουν, ὅπως συνέβη μέ τούς δαιμονισμένους τῶν Γεργεσηῶν. Ἄλλοι, ὅμοιοί τους, χαίρονται μέ τούς πολέμους καί τίς αἱματοχυσίες.

Κάποια πονηρά πνεύματα ὀνομάζονται ἀκόμη «ἀρ-

χές» και «ἐξουσίες» (Ἐφ. 6:12). Κι αὐτό, γιατί ἔχουν κάτω ἀπό τίς διαταγές τους ἄλλα πνεύματα κατώτερης βαθμίδας, ἢ γιατί ἀσκοῦν τὴν ἐξουσία τους πάνω σέ διάφορους λαούς, πού τούς μοιάζουν ὡς πρὸς τὴν διαστροφή καὶ δημιουργοῦν μαζί τους στενοὺς δεσμούς ἐξυπηρέτησης. Γίνονται, λοιπόν, καὶ «ἄρχοντες» ἐθνῶν.

Εἶναι, ὡστόσο, βέβαιο πὼς οἱ δυνάμεις τοῦ κακοῦ τρέφουν καὶ μεταξύ τους ἐχθρότητα, ἀνάλογη μ' ἐκείνη πού τρέφουν γιὰ τοὺς ἀνθρώπους. Ἀπ' αὐτό, λοιπόν, φαίνεται καθαρά ὅτι οἱ ἀνταγωνισμοί, τὰ ἀδιάλλακτα μίση καὶ οἱ πολεμικὲς συρράξεις μεταξύ τῶν λαῶν ὑποκινοῦνται ἀπὸ τίς δυνάμεις αὐτές τοῦ κακοῦ. Κάθε μιά ἀπ' αὐτές τίς δυνάμεις διακατέχεται, πρὸς ὄφελος τοῦ λαοῦ πού προστατεύει, ἀπὸ φθόνο γιὰ τὴν πνευματικὰ ἀντίπαλη δύναμη τοῦ κακοῦ, ἢ ὁποῖα ὑπερασπίζεται τὸν ἐχθρικό λαό. Ἔτσι, δέν εἶναι ποτέ δυνατὸ νὰ ὑπάρχει ὁμόνοια μεταξύ τῶν δυνάμεων τοῦ σκοτοῦ.

Γνώση-πρόγνωση Τὰ πονηρὰ πνεύματα δέν γνωρίζουν τὴ φύση τῆς ψυχῆς μας οὔτε μποροῦν νὰ εἰσχωρήσουν μέσα της. Μποροῦν, ὅμως, νὰ διακρίνουν ποιὰ εἶναι ἡ κατάστασή της ἀπὸ τὰ ἔργα μας, τὰ λόγια μας, τίς ἐνέργειές μας, τίς κλίσεις μας. Τίς σκέψεις, πού δέν ἔχουν βγεῖ ποτέ ἀπὸ τὰ βάθη τῆς ψυχῆς μας, εἶναι ἀδύνατο νὰ τίς ἀντιληφθοῦν. Ἀκόμα καὶ τοὺς πονηροὺς λογισμοὺς, πού οἱ ἴδιοι μᾶς ὑποβάλλουν, δέν γνωρίζουν ἂν τοὺς ἀποδεχθήκαμε ἢ ὄχι. Μποροῦν μόνο νὰ τὸ συμπεράνουν, παρατηρώντας προσεκτικὰ ὀρισμένες ἐξωτερικὲς ἐκδηλώσεις ἢ σωματικὲς κινήσεις μας. Μᾶς προσβάλλουν, γιὰ παράδειγμα, μέ λογισμοὺς θυμοῦ καὶ ὀργῆς. Ἄν ἡ προσβολὴ τους πλήξει τὴν καρδιά μας, τὸ διακρίνουν ἀπὸ μιά σιωπηλὴ ταραχὴ, ἀπὸ ἓναν ἀγανακτισμένο ἀναστεναγμό, ἀπὸ τὴ σύσπαση, τὴ χλωμάδα ἢ τὸ κοκκίνισμα τοῦ προσώπου

μας. Αὐτά εἶναι τὰ μέσα, μέ τὰ ὁποῖα ἡ λεπτή νοημοσύνη τους διακρίνει ποιός ἄνθρωπος ἔχει παραδοθεῖ σ' ἓνα πάθος καί σέ ποιό ἀκριβῶς πάθος. Καί δέν εἶναι παράδοξο αὐτό, ἐφόσον τήν ἴδια δυνατότητα μπορεί νά ἔχει κι ἓνας ἔξυπνος ἄνθρωπος. Βλέποντας, δηλαδή, τήν ἐξωτερική ἐμφάνιση ἢ συμπεριφορά κάποιου συνανθρώπου του, μπορεί νά συμπεράνει μέ ἀκρίβεια τήν ἐσωτερική του κατάσταση! Πόσο, λοιπόν, περισσότερο θά μπορούν νά τό κάνουν αὐτό οἱ δαίμονες, οἱ ὁποῖοι ὡς πνεύματα εἶναι πολύ πιό εὐαίσθητοι καί πολύ πιό ὀξυδερεκεῖς ἀπό τούς ἀνθρώπους;

Δύναμη Ἀπό τή δική μας ἐμπειρία, ἀλλά καί ἀπό τίς διηγήσεις τῶν Γερόντων, βλέπουμε ὅτι οἱ δαίμονες δέν ἔχουν σήμερα τήν ἴδια δύναμη πού εἶχαν ἄλλοτε, ὅταν ξεσποῦσαν μέ ἀγριότητα ἐναντίον τῶν παλαιῶν ἐρημιτῶν καί κοινοβιατῶν πατέρων. Τώρα δέν μᾶς ἀντιμάχονται φανερά, παίρνοντας φρικιαστικές μορφές, ἀλλά μᾶς ἐπιτίθενται ἀόρατα καί μᾶς προξενοῦν μεγαλύτερη ζημιά. Πρέπει, ὥστόσο, νά γνωρίζουμε ὅτι δέν ἔχουν ὅλοι οἱ δαίμονες οὔτε τήν ἴδια δύναμη οὔτε τήν ἴδια ἀγριότητα οὔτε καί τήν ἴδια κακία.

Οἱ ἀρχάριοι καί ἀδύναμοι ἄνθρωποι πολεμοῦνται ἀπό τούς πιό ἀδύναμους δαίμονες. Ὅταν, ὅμως, οἱ ἀθλητές τοῦ Χριστοῦ θριαμβεύσουν ἐναντίον τῶν πρώτων αὐτῶν ἀντιπάλων τους, θά βρεθοῦν σταδιακά ἀντιμέτωποι μέ πιό σκληρές ἐχθρικές δυνάμεις.

Ὁ Χριστός, πάντως, ὡς ὁ πιό ἐπεικῆς διαιτητής καί ἐπόπτης αὐτῶν τῶν ἀγώνων, συγκρατεῖ τήν ἰσορροπία ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καί τούς ἀντιπάλους μας, ἀναχαιτίζει τήν ὑπερβολική ὀρμή τῶν ἐχθρικῶν ἐφόδων τους καί, ἐπιπλέον, «μαζί μέ τόν πειρασμό» μᾶς χαρίζει «καί τή δύναμη, ὥστε νά μπορέσουμε νά τόν ἀντιμετωπίσουμε νικηφόρα καί ὀριστικά» (πρβλ. Α' Κορ. 10:13). Ἄν δέν

είχαμε αυτή τή θεϊκή βοήθεια, τότε ασφαλώς οί δαίμονες θά μάς καταπόντιζαν.

Τά πονηρά πνεύματα, βέβαια, μάς υποκινούν στό κακό, αλλά δέν μάς έξαναγκάζουν καί νά τό πράξουμε. Ἄν μπορούσαν νά μάς έξαναγκάσουν, τότε δέν θά ὑπῆρχε ἄνθρωπος πού νά μήν ἁμάρτανε μέ κάθε εἶδους ἁμαρτία. Ἀλλά, ὅπως αὐτοί ἔχουν τή δυνατότητα νά μάς βάζουν σέ πειρασμούς, ἔτσι κι ἐμεῖς ἔχουμε τή δύναμη καί τήν ἐλευθερία νά μήν τούς δεχόμαστε. Εἶναι, λοιπόν, ἀπόλυτα σίγουρο ὅτι οί δαίμονες δέν ἔχουν καμιά δύναμη πάνω μας, παρά μόνο ὅταν τούς παραδώσουμε τό θέλημά μας.

Ἐπίσης, τά πονηρά πνεύματα δέν ἔχουν τήν ἐλευθερία νά κάνουν τό κακό ἀπεριόριστα καί σέ ὅποιονδήποτε θελήσουν. Ἡ περίπτωση τοῦ Ἰώβ εἶναι μιὰ ὀλοφάνερη ἀπόδειξη: Ὁ ἐχθρός δέν τόλμησε νά πειράξει τόν Ἰώβ περισσότερο ἀπ' ὅσο τοῦ ἐπέτρεψε ἡ θεία οἰκονομία. Τό ἴδιο ἐπιβεβαιώνεται καί μέ ὅσα ἔλεγαν οί δαίμονες στόν Χριστό, ὅταν Ἐκεῖνος τούς ἔδιωχνε ἀπό τόν δαιμονισμένο τῶν Γεργεσηνῶν: «Ἄν εἶναι νά μάς διώξεις, ἄφησέ μας νά πᾶμε στό κοπάδι τῶν χοίρων» (Ματθ. 8:31). Ἀφοῦ λοιπόν τότε, χωρίς τή θεία παραχώρηση, δέν μπορούσαν νά εἰσέλθουν οὔτε στούς βρωμερούς χοίρους, πῶς νά πιστέψουμε ὅτι μποροῦν νά μποῦν μέ τή θέλησή τους σ' ἕναν ἄνθρωπο, πλασμένο «κατ' εἰκόνα» Θεοῦ; Γι' αὐτό ὁ ἀπόστολος μάς προτρέπει: «Ἀντισταθεῖτε στόν διάβολο, κι αὐτός θά φύγει μακριά σας» (Ἰακ. 4:7).

Εἶδη-συνεργασία Πρέπει νά ξέρομε ὅτι κάθε δαίμονας ἀσχολεῖται μέ κάποιο συγκεκριμένο πάθος, πού φροντίζει πρῶτα νά τό σπέρνει στήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου καί μετά νά τό καλλιεργεῖ. Μερικοί δαίμονες ἀσχολοῦνται μέ τά πάθη τῆς ἀκολασίας, ἐνῶ ἄλλοι μέ τό πάθος τῆς βλασφημίας. Ἄλλοι ξεσηκώ-

νουν τήν ὀργή καί τόν θυμό. Ἄλλοι βυθίζουσι τόν ἄνθρωπο στή λύπη καί ἄλλοι τοῦ προκαλοῦν κενοδοξία καί ὑπερηφάνεια. Ὁ καθένας τους πασχίζει νά αἰχμαλωτίσει τήν καρδιά τοῦ ἀνθρώπου μέ τό πάθος πού ἱκανοποιεῖ αὐτόν τόν ἴδιο. Ὡστόσο, δέν χύνουσι ὅλοι ταυτόχρονα τά δηλητήριά τους, ἀλλά ἕνας-ἕνας ξεχωριστά καί ἀνάλογα μέ τό πόσο, πού καί πῶς θά τοὺς τό ἐπιτρέψουν οἱ διαθέσεις καί ἡ ἄμυνα τοῦ ἀνθρώπου. Δέν συμβαίνει, γιά παράδειγμα, ἕνας ἄνθρωπος νά παρακινεῖται σέ ἀνόητα καί αἰσχρά γέλια, ἐνῶ ταυτόχρονα νά βυθίζεται καί νά κατατρῶγεται ἀπό τή λύπη. Ἐπομένως, ὑπάρχει κάποια συνεργασία μεταξύ τῶν δαιμόνων, ἂν καί, ὡς ἀκατάστατοι καί ἀσύνητοι πού εἶναι, δέν μποροῦν νά τηρήσουν ἀνάμεσά τους πειθαρχία καί τάξη. Ἀναγκάζονται, ὅμως, νά συνεργαστοῦν μόνο καί μόνο γιά νά συντονίσουν τίς ἐπιθέσεις τους σέ μιὰ ψυχή, ὥστε σταδιακά καί διαδοχικά νά τήν καταβάλουν. Μόλις νικηθεῖ, δηλαδή, ὁ ἕνας δαίμονας καί ἀναγκαστεῖ νά ὑποχωρήσει, τότε παραχωρεῖ τή θέση του σέ κάποιον ἄλλον, πού θά ἐπιτεθεῖ πιά βίαια. Ἄν ὁ δεύτερος αὐτός δαίμονας θριαμβεύσει, τότε θά παραδώσει τήν ψυχή σ' ἕναν τρίτο, κ.ο.κ.

Πάλη Ὁ πόλεμος ἐναντίον τῶν ἀνθρώπων δέν εἶναι καθόλου εὐκολός γιά τοὺς δαίμονες. Νιώθουν μέσα στή μάχη θλίψη καί ἀνησυχία, κυρίως ὅταν καταπιάνονται μέ πιά ἰσχυρούς ἀντιπάλους, δηλαδή μέ τοὺς ἁγίους καί τοὺς τέλειους χριστιανούς. Διαφορετικά, δέν θά ἔπρεπε νά μιᾶμε γιά μάχη καί ἀγῶνα ἀνάμεσα σ' ἐμᾶς καί τοὺς δαίμονες, ἀλλά γιά ἐξόντωση καί πανωλεθρία μας, ἀφοῦ αὐτοὶ ἄκοπα καί ἀκίνδυνα θά μᾶς κατέστρεφαν ἀκαριαῖα καί ὀλοκληρωτικά. Καί ἀπό τίς δύο πλευρές, λοιπόν, ὑπάρχει ἀνησυχία. Καί στίς δύο πλευρές ἡ ἦττα εἶναι ὀδυνηρή καί προκαλεῖ σύγχυση, ἐνῶ ἡ νίκη γεννᾷ τή χαρά. Ἔτσι, ἂν μερικές φορές μᾶς κατατρο-

πώνουν, ἐμεῖς μέ τή σειρά μας μπορούμε νά τούς τό ανταποδώσουμε.

Πειρασμοί Πρέπει νά πιστεύουμε ἀκράδαντα ὅτι κανεῖς δέν πειράζεται ἀπό τούς δαίμονες χωρίς τήν παραχώρηση τοῦ Θεοῦ καί, ἐπιπλέον, ὅτι καθετί, τό ὅποιο πρός στιγμὴν μᾶς φαίνεται θλιβερό ἢ δυσάρεστο, μᾶς ἔχει σταλεῖ ἀπό ἕναν στοργικό Πατέρα, ἀπό ἕναν σπλαχνικό Γιατρό. Κι αὐτό, ἀποκλειστικά καί μόνο γιά τήν ὠφέλειά μας. Ἔτσι, οἱ πειρασμοί συμβαίνουν στούς ἀνθρώπους: α) γιά νά δοκιμαστοῦν, ὥστε νά λάμψει ἡ ἀρετή τους, ὅπως συνέβη μέ τούς πειρασμούς τοῦ Ἄβραάμ, τοῦ Ἰώβ καί πολλῶν ἄλλων δικαίων· β) γιά νά καθαριστοῦν ἀπ' ὅλα τά στίγματα τῶν ἁμαρτιῶν τους ἢ, ὅπως λέει ὁ προφήτης Ἡσαΐας, ἀπ' ὅλες τίς σκουριές πού ὁ Θεός βλέπει ὅτι ὑπάρχουν μέσα στό βάθος τῆς ψυχῆς τῶν παιδιῶν του (βλ. Ἡσ. 1:25), ὥστε τήν ἡμέρα τῆς Κρίσεως νά ἐμφανιστοῦν μπροστά Του σάν καθαρὸ χρυσάφι· γ) γιά νά τιμωρηθοῦν παιδαγωγικά ἐξαιτίας τῶν ἁμαρτιῶν τους, ὅπως διαβάζουμε στούς Ψαλμούς: «Πολλές εἶναι οἱ συμφορές, μέ τίς ὅποιες μαστιγώνει ὁ Κύριος τόν ἁμαρτωλό» (Ψαλμ. 31:10).

Ἀντιμετώπιση Γιά τήν ἀντιμετώπιση κάθε πειρασμοῦ καί κάθε δαιμονικῆς ἐπιθέσεως ἄς χρησιμοποιοῦμε τήν προσευχή, καταφεύγοντας στήν προστασία τοῦ Θεοῦ. Πολύ δυνατή καί ἀποτελεσματική εἶναι ἡ ἀδιάλειπτη ἐπίκληση: «Ὁ Θεὸς εἰς τήν βοήθειάν μου πρόσχες· Κύριε, εἰς τό βοηθῆσαί μοι σπεῦσον» (Ψαλμ. 69:2). Αὐτή ἡ σύντομη προσευχή εἶναι ἕνα ἀπόρθητο τεῖχος. Στή μάχη μέ τούς ἀόρατους ἐχθρούς μας ἄς χρησιμοποιοῦμε καί τά πνευματικά ὄπλα, τά ὅποια μᾶς προτείνει ὁ ἀπόστολος Παῦλος: τήν πίστη σάν ἀσπίδα, τήν ἀγάπη σάν θώρακα, τήν ἐλπίδα τῆς σωτηρίας

σάν περικεφαλαία και τόν λόγο του Θεού σάν ξίφος (βλ. Έφ. 6:16-17. Α΄ Θεσ. 5:8). Έπίσης, ἄς μελετᾶμε συνεχῶς τίς Ἅγιες Γραφές· ἄς ταπεινῶνουμε μέ τήν ἄσκησι τῶ σῶμα, κάνοντας μέ προθυμία ἀγρυπνίες και νηστείες, ὥστε ὁ λογισμός μας νά περιφρονεῖ τά γήινα και νά ἀσχολεῖται μέ τά οὐράνια.

Πλάνες Συνήθως ὁ διάβολος ἐξαπολύει τίς ἐπιθέσεις του μέ πολλή πανουργία. Ἀποπειράθηκε, μάλιστα, νά πλανήσει ἀκόμα και τόν ἴδιο τόν Θεάνθρωπο Χριστό, χρησιμοποιώντας χωρία τῆς Ἁγίας Γραφῆς, ἀλλά δίνοντάς τους κακόβουλη ἐρμηνεία (βλ. Ματθ. 4:1-10). Διέστρεψε, δηλαδή, τόν τέλειο λόγο τῆς Γραφῆς, δίνοντάς του ἔννοια ἐντελῶς ἀντίθετη ἀπό τήν πραγματική.

Ὡς πλαστογράφος, λοιπόν, ὁ διάβολος μᾶς ἀπατᾶ μέ κάλπικα νομίσματα. Μᾶς σπρώχνει, γιά παράδειγμα, σέ ὑπερβολικές νηστείες ἤ σέ μακρές ἀγρυπνίες ἤ σέ ὑπέρμετρες προσευχές ἤ σέ ἀκατάλληλη γιά τά μέτρα μας ἀνάγνωσι. Ἔτσι, μέ τό ἐξωτερικό σχῆμα τῆς ἀρετῆς μᾶς ὀδηγεῖ στήν κακία. Ὅλα αὐτά τά ἔργα εἶναι κίβδηλα και ἀντίθετα πρὸς τό ἔργο τῆς σωτηρίας μας. Κι ἐνῶ στήν ἀρχή μᾶς φαίνονται ὠφέλιμα, στή συνέχεια μᾶς προκαλοῦν τέτοια ζημιά, πού δέν ἀντισταθμίζεται μέ τίποτα.

Σέ κάποιον μοναχό ἐμφανιζόταν γιά ἄρκετό διάστημα ἓνας δαίμονας σάν ἄγγελος φωτεινός. Σέ κάθε ἐπισκεψή του τό κελί φωτιζόταν, χωρίς νά ὑπάρχει ἀναμμένο λυχνάρι. Πλανήθηκε, λοιπόν, ὁ μοναχός ἀπό τίς ἀναρίθμητες ἐμφανίσεις του δαίμονα και πίστεψε ὅτι αὐτός ἦταν ἅγιος ἄγγελος. Στό τέλος, ὁ διάβολος τόν διέταξε νά προσφέρει ὡς θυσία στόν Θεό τόν γιό του, ὁ ὁποῖος ζοῦσε μαζί του στό μοναστήρι, μέ τήν ὑπόσχεσι ὅτι ἔτσι θά ἀποκοῦσε τήν ἴδια ἀξία μέ τόν Ἀβραάμ. Εἶχε τόσο δελεασθεῖ ὁ μοναχός ἀπό τό ἐπιχείρημα του

διαβόλου, πού, πράγματι, ἦταν ἔτοιμος νά κάνει φόνο. Ὁ γιός του, ὅμως, κατάλαβε ἔγκαιρα τά σχέδια τοῦ πατέρα του καί πρόλαβε νά δραπετεῦσει.

Δαιμονισμός Ἐνα πνεῦμα, ὅπως εἶναι ὁ διάβολος, μπορεῖ νά ἔνωθεῖ μέ μιά πυκνή καί συμπαγή ὕλη, ὅπως εἶναι τό σῶμα μας. Δέν μπορεῖ, ὅμως, κατά τόν ἴδιο τρόπο νά ἔνωθεῖ καί μέ τήν ψυχή μας –πού κι αὐτή εἶναι πνεῦμα–, καί μάλιστα νά τήν κάνει ὑποχείριά του. Αὐτό τό βλέπουμε στούς δαιμονισμένους: Τά πονηρά πνεύματα δέν διεισδύουν στήν οὐσία τῆς ψυχῆς τους. Ὅχι! Κυριεύουν μόνο τά μέλη τοῦ σώματος, ὅπου ἐδράζεται ἡ δύναμη τῆς ψυχῆς τους, καί, πιέζοντάς τα ἀφόρητα, πνίγουν στά σκοτάδια τή νοητική τους δύναμη. Παρόμοια συμπτώματα παραφροσύνης προκαλοῦν, γιά παράδειγμα, ἡ ὑπερβολική κατανάλωση κρασιοῦ, ὁ ὑψηλός πυρετός, τό δριμύ φύχος καί ἄλλοι ἐξωτερικοί παράγοντες, πού ἐξουθενώνουν τό σῶμα μας.

Γι' αὐτούς τούς ἀνθρώπους ὁ ἀπόστολος Παῦλος λέει ὅτι παραδίνονται γιά λίγο στόν σατανά, «γιά νά τιμωρηθεῖ σκληρά τό σῶμα τους, ὥστε νά σωθεῖ ἔτσι ἡ ψυχή τους κατά τήν ἡμέρα τῆς Δευτέρας Παρουσίας τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ» (πρβλ. Α' Κορ. 5:5).

Πολύ πιό σοβαρή καί φοβερή, ὅμως, εἶναι ἡ κατάληψη αὐτῶν πού, ἐνῶ εἶναι ἐλεύθεροι σωματικά, ὑφίστανται μιά κατοχή πιό ὀλέθρια: Εἶναι ψυχικά ὑποδουλωμένοι στόν διάβολο, αἰχμάλωτοι τῶν παθῶν καί τῶν δαιμονικῶν ἡδονῶν. Ἡ συμφορά αὐτῶν τῶν ἀνθρώπων εἶναι πολύ ἀπελπιστική, ἐπειδή, ὄντας ὑποχείριοι τῶν δαιμόνων, δέν ἀντιλαμβάνονται τήν τυραννία πού ὑφίστανται, ἀλλά καί δέν ἀφήνουν νά φανεῖ κανένα σημάδι πού θά ἀποκάλυπτε τήν κατοχή τους ἀπό τόν διάβολο. Πολλοί, μάλιστα, δέν ὑποβάλλονται σέ καμιά δοκιμασία ἄξια τῶν ἀμαρτωλῶν τους πράξεων. Αὐτό συμβαίνει

γιατί εἶναι ἀνάξιοι νά δεχθοῦν τό ἀποτελεσματικό φάρμακο τῶν θλίψεων, πού προσφέρεται σ' αὐτή τή ζωή. Ἔτσι, ἀνάλογα μέ «τή σκληρότητα καί τήν ἀμετανοησία τῆς καρδιάς τους», οἱ ὁποῖες δέν καθαρίζονται μέ τίς δοκιμασίες τῆς ἐπίγειας ζωῆς, «μαζεύουν κατά τοῦ ἑαυτοῦ τους τήν ὀργή τοῦ Θεοῦ γιά τήν ἡμέρα τῆς Κρίσεως» (Ρωμ. 2:5). Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί θά τιμωρηθοῦν στήν αἰωνιότητα μαζί μέ τούς δαίμονες. Γιατί ἀποδείχθηκαν ἀνάξιοι νά λάβουν ἀπό αὐτή τή ζωή τή μεταχειριση τῶν παιδιῶν τοῦ Θεοῦ, ἀφοῦ δέν χτυπήθηκαν ἀπό καμιᾶ θλίψη, ὅπως οἱ ὑπόλοιποι ἄνθρωποι.

Βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί βασιλεία τοῦ διαβόλου Ὅταν βγάλουμε ἔξω τόν διάβολο καί δέν βασιλεύει πλέον στήν ψυχή ἢ ἁμαρτία, τότε ἐγκαθίσταται μέσα μας ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ. Καί «ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ», ὅπως λέει ὁ ἀπόστολος, «εἶναι δικαιοσύνη, εἰρήνη καί χαρά, πού δίνει τό Ἅγιο Πνεῦμα» (Ρωμ. 14:17). Ὁ ἄνθρωπος πού ζεῖ μ' αὐτές τίς ἀρετές, εἶναι βέβαιο ὅτι ζεῖ τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ καί ἤδη τή ἀπολαμβάνει. Ἀντίθετα, πάλι, ὅποιος περνᾷ τή ζωή του μέσα στήν ἀδικία, στή φιλονικία καί στή θανατηφόρα λύπη, αὐτός εἶναι ὑποτελής στή βασιλεία τοῦ διαβόλου, στήν κόλαση καί στόν θάνατο.

Ἀνήκουμε στή βασιλεία τοῦ διαβόλου, ὅταν μέ τή θέλησή μας διαπράττουμε τήν ἁμαρτία, ἐνῶ κερδίζουμε τή βασιλεία τοῦ Θεοῦ, ὅταν ἀσκοῦμε τήν ἀρετή μέ καθαρή καρδιά. Πρέπει, λοιπόν, νά προσέχουμε, ὅσο βρισκόμαστε ἀκόμα σ' αὐτή τή ζωή, τίνος τήν ἐξουσία ἀναγνωρίζουμε καί ποιόν διακονοῦμε, τόν Θεό ἢ τόν διάβολο; Ἄς μήν ἀμφιβάλλουμε ὅτι στήν αἰωνιότητα ὁ καθένας μας θά εἶναι μέ τό μέρος ἐκείνου πού διακόνησε σέ τούτη τή ζωή.

